

Vergaderjaar 2019–2020

34 298

Parlementair onderzoek Breed welvaartsbegrip

31 865

Verbetering verantwoording en begroting

Nr. 32

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 juni 2020

Tijdens het Algemeen Overleg Begroten en Verantwoorden van donderdag 12 december 2019 heb ik uw Kamer twee toezeggingen gedaan op het gebied van brede welvaart (Kamerstuk 31 865, nr. 166). De eerste toezegging betrof te bezien hoe er geleerd kan worden van internationale initiatieven wat betreft het rapporteren over brede welvaart. De tweede toezegging was om in overleg te treden met de planbureaus over hoe hun bijdrage ten aanzien van de Monitor Brede Welvaart en SDG's in de beleidscyclus gestalte kan krijgen. In deze brief zal ik ingaan op de voortgang op deze terreinen.

Lessen uit internationale initiatieven

Hoewel brede welvaart in internationaal perspectief steeds meer onder de aandacht komt, is het aantal landen dat hiervoor ook concrete beleidsinstrumenten bezit vrij beperkt. In de laatste kamerbrief over brede welvaart en de beleidscyclus is een overzicht gegeven van hoe in enkele relevante landen wordt omgegaan met brede welvaart¹. Zo reserveert Nieuw-Zeeland een vast bedrag («well-being budget») voor het verbeteren van de brede welvaart op een vijftal terreinen waar het slecht op scoort. Ministeries en organisaties kunnen vervolgens voorstellen indienen die erop gericht zijn de score op dat terrein te verbeteren. Deze voorstellen worden getoetst aan een overkoepelend raamwerk en waar mogelijk worden de effecten doorgerekend. Ook in IJsland en Schotland streeft de regering expliciet een bredere welvaart na dan alleen economische groei. Hun aanpak lijkt in veel opzichten op de Nederlandse. In beide landen zijn op verschillende thema's, zoals milieu en gezondheid, door de regering indicatoren geselecteerd. Deze indicatoren worden actief gemonitord en hierover wordt gerapporteerd, maar dit wordt niet direct gelinkt aan beleid of een budget.

¹ Kamerstuk 34 298, nr. 28

Internationaal vormen de 17 Sustainable Development Goals (SDG's) een belangrijke agenda voor het verhogen van brede welvaart. Net als alle lidstaten van de Verenigde Naties heeft ook Nederland zich gecommitteerd aan het behalen van deze doelen voor een duurzame en inclusieve economie in 2030. Sinds 2019 is de jaarlijkse CBS-rapportage over de voortgang van de SDG's geïntegreerd met de Monitor Brede Welvaart. De SDG's geven bij het meten van brede welvaart richting aan de doelen om naartoe te bewegen. Andersom maakt het brede welvaartsconcept een aantal lastig meetbare aspecten van de SDG's inzichtelijk, zoals bijvoorbeeld het centrale principe om de kwaliteit van leven van achtergestelde groepen te verbeteren en het relateren van brede welvaart in het hier en nu met brede welvaart voor toekomstige generaties en voor mensen elders in de wereld. De internationale SDG-agenda laat ruimte voor individuele landen om eigen invulling te geven aan de gewenste ontwikkeling van verschillende aspecten van brede welvaart richting 2030. Zo heeft Finland een brede maatschappelijke visie ontwikkeld waarin alle deelnemende partijen inclusief de overheid, op basis van de SDG's, lange termijn transitiedoelen met elkaar afspraken.

Op ambtelijk niveau worden de internationale ontwikkelingen nauwlettend in de gaten gehouden. Er vindt kennisuitwisseling plaats in zowel bilateraal als multilateraal verband. Zo is Nederland uitgenodigd om deel te nemen aan een expertgroep bij de OESO. De organisatie van de bijeenkomsten van deze expertgroep loopt helaas vertraging op vanwege de coronacrisis, maar het kan hopelijk later dit jaar van start gaan. Wel is er contact gelegd met de collega's uit Schotland om meer te horen over hun manier van rapporteren. Uit deze gesprekken is gebleken dat ook Schotland werkt aan meer systematische manieren om brede welvaart als denkkader voor beleid te gebruiken, zoals in maatschappelijke kosten-batenanalyses, het formuleren van beleidsdoelen en het doen van evaluaties. Hierbij lopen ze tegen vergelijkbare uitdagingen aan als wij in Nederland. Het verkrijgen van inzicht in de maatschappelijke toegevoegde waarde van beleid is complex, maar met bijvoorbeeld de operatie «Inzicht in Kwaliteit» wordt er wel voortdurend aan dit thema gewerkt².

Uit de internationale vergelijking blijkt dat Nederland tot de voorhoede behoort op het gebied van rapporteren over de stand van brede welvaart, maar net als andere landen nog zoekt naar een bredere verbinding met beleid. Met de publicatie van de Monitor en de bijbehorende kabinetsreactie op Verantwoordingsdag, hebben brede welvaart en de SDG's een plek gekregen in het politieke debat. In essentie lijkt de Nederlandse aanpak daarmee op de Schotse en IJslandse, waar publicaties bestaan die vergelijkbaar zijn met de Monitor. Wel is de Nederlandse Monitor onderscheidend dankzij de integratie van brede welvaart en de SDG's. Daarmee loopt het CBS voorop in het meten en verbinden van beide agenda's. Nieuw-Zeeland gaat voorlopig als enige land nog een stap verder, aangezien brede welvaart daar via het «well being budget» een expliciete plek heeft in de begrotingssystematiek. Wanneer er in Nederland de wens is om de link tussen brede welvaart en beleid verder te versterken, dan is met name een volgend Regeerakkoord daarvoor een logische gelegenheid. De combinatie van de integrale weging van beleid met het meerjarige karakter van een Regeerakkoord biedt kansen om expliciet te sturen op brede welvaart.

² Kamerstuk 31 865, nr. 168

Bredere onderzoekopdracht voor de planbureaus

Met de planbureaus zijn verschillende gesprekken gevoerd om te verkennen wat er mogelijk is ten aanzien van het gebruiken van de Monitor Brede Welvaart en SDG's in de begrotings- en verantwoordings-systematiek. Uw Kamer heeft de planbureaus ook formeel verzocht om een verkenning uit te voeren naar dit thema³. Inzicht in de relaties tussen verschillende indicatoren is namelijk belangrijk om aan het begrip brede welvaart op een systematische en betekenisvolle manier invulling te geven in de beleidscyclus. De planbureaus zijn intern met dit thema aan de slag gegaan en zullen voor het einde van het jaar met een afgestemd plan van aanpak te komen voor het vervolg⁴. Uiteraard zal ik met de planbureaus in gesprek blijven om de voortgang op dit terrein te toetsen. De planbureaus hebben daarnaast het initiatief genomen om vanuit hun brede kennisbasis het kabinet gezamenlijk van advies te voorzien over het te voeren (post-)COVID-19 beleid⁵. De ervaringen die nu worden opgedaan met gezamenlijke advisering vanuit een breed welvaartspectief kunnen ook naar de toekomst toe erg waardevol blijken.

Tot slot

De huidige coronacrisis toont weer eens aan dat welvaart uit veel meer aspecten bestaat dan alleen materiële welvaart. Het gaat ook om het leven in goede gezondheid, het hebben van werk en sociale contacten en het kunnen genieten van de leefomgeving. Het gaat daarbij om het «hier en nu», maar ook op de impact op mensen in ontwikkelingslanden («elders») en volgende generaties («later»). De uitdaging is om alle relevante aspecten van brede welvaart mee te wegen bij het maken van beleid. Een goede monitoring van brede welvaart en SDG's is in deze tijden van onverminderd groot belang. Nederland bezit met de Monitor een waardevol instrument, waarmee het in internationaal opzicht vooroploopt als het gaat om het rapporteren over brede welvaart. De uitdaging naar de toekomst is om samen met de planbureaus te bekijken hoe ook de verbinding met beleid nadrukkelijker kan worden gevonden.

De Minister van Financiën,
W.B. Hoekstra

³ Kamerstuk 34 298, nr. 29

⁴ Kamerstuk 34 298, nr. 30

⁵ CPB, SCP & PBL (2020). Aandachtspunten voor een herstelbeleid Briefadvies Covid-19 planbureaus.